

Julian Bugajski
Anna Grzebieluch
(Warszawa)

UWAGA !

Jednostki wyróżnione kolorem szarym, zostały opisane przez dr. J. Bugajskiego. Z powodu ich braku nie zostały umieszczone w spisie przeznaczonym dla użytkowników. Pozostawiono jednak dla nich numery, sądzę bowiem, że uda się je jeszcze odnaleźć.

PROSZĘ NIE UDOSTĘPNIAC INWENTARZA. W OBECNEJ POSTACI SŁUŻY TYLKO JAKO POMOC DLA ARCHIWISTY

**MATERIAŁY HENRYKA GROSSMANNA
(1881-1950)
(III-155)**

Henryk Grossman urodził się 14 kwietnia 1881 roku w Krakowie. Jego ojciec Herszel był kupcem, matka prowadziła dom. W latach 1892-1900 uczęszczał do szkoły średniej w Krakowie, gdzie w roku 1900 uzyskał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ).

Podczas studiów aktywnie działał w lewicowych organizacjach studenckich. W 1901 r. przemawiał na ogólnym zebraniu młodzieży akademickiej, opowiadając się za aktywnym wsparciem walk rewolucyjnych w Rosji. W 1903 r. stanął na czele utworzonej w Krakowie filii lewicowego czasopisma „Promień”, z którym już wcześniej czynnie współpracował. Był czynnym działaczem ruchu socjalistycznego, członkiem Stowarzyszenia Żydowskich Robotników „Postęp”. Był delegatem na IX Kongres PPSD w 1904 roku. Postulował na nim założenie odrębnej Żydowskiej PSD. Był też delegatem na VII Kongres Bundu. Nosił pseudonim „Mann”.

Studia prawnicze na UJ ukończył w roku 1908, obroną pracy doktorskiej i podjęciem w Wiedniu obowiązkowej praktyki sądowej. Równocześnie kontynuował studia ekonomiczne, statystyczne i gospodarczo-historyczne, uczęszczając na seminaria prof. prof. Eugena Böhm-Bawerka i Karola Grünberga. Udział w pracach seminarium Karola Grünberga, ur. w 1861 r. austriackiego historyka prawa i gospodarki, od 1894 r. privat docenta, a od 1909 profesora Uniwersytetu w Wiedniu, zapoczątkował wieloletnią współpracę obu ekonomistów.

W 1908 r. zawarł związek małżeński, z którego 16.08.1910 r. urodził się w Paryżu syn Jan Henryk, a 1.05.1914 r. w Wiedniu syn Stanisław Eugeniusz.

Latem 1914 r. Henryk Grossman została zmobilizowany do C.K. Armii Austro-Węgier i w stopniu lejtnanta służył w jednostce wchodzącej w skład 4 Armii na Wołyniu, w rejonie miejscowości Kołki. Następnie został przeniesiony do Ministerstwa Wojny. Przydzielono go do 10 Oddziału Wirtschaftliches Komitee für Kriegswirtschaft. Czasowo oddelegowany do General Gouvernement Lublin objął referat polityki socjalnej. Z racji swego służbowego przydziału miał dostęp do bibliotek naukowych i danych statystycznych. W rezultacie, choć zmobilizowany, miał możliwość stałego kontaktu z uprawianą przez siebie dyscypliną naukową. W tym czasie podjął cztery tematy badawcze: majątek społeczny Królestwa Polskiego; Wydatki Austro-Węgier na utrzymywanie jeńców rosyjskich, rumuńskich, serbskich i włoskich. Przepuszczalne wydatki tych państw na jeńców austro-węgierskich oraz bilans tego rozliczenia (na zlecenie hr. Czernina); Próby bilansu gospodarki na terenie Królestwa Polskiego w latach

okupacji; Bilans produkcji całego przemysłu Austro-Węgier, podlegającego przepisom tzw. Kriegs-Leitungs Gesetz.

Po zakończeniu wojny wraz z rodziną zamieszkał w Wiedniu, utrzymywał jednak ścisłe kontakty naukowe z krajem. Zimą 1917 r. wygłosił w Akademii Umiejętności w Krakowie referaty: *Metody obliczania majątku społecznego, wyniki w związku z jego rozproszeniem* oraz *Majątek społeczny Królestwa Polskiego* (1922 „Miesięcznik Statystyczny”). Referaty te przyniosły mu sławę wybitnego specjalisty w dziedzinie statystyki gospodarczej. W roku 1919 prof. Józef Buzek, statystyk, ekonomista i polityk, dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego zaprosił Grossmanna do objęcia kierownictwa przygotowań do przeprowadzenia w Polsce I Powszechnego Spisu Ludności. W dniu 16 grudnia 1919 roku Grossmann został mianowany przez premiera Skulskiego starszym referentem w GUS, a z dniem 1 lutego 1920 awansowany na stanowisko starszego radcy.

W związku z wybuchem wojny polsko-bolszewickiej 14 lipca 1920 r. Henryk Grossmann zgłosił się do czynnej służby wojskowej. Otrzymał przydział do Sekcji Artylerii Departamentu I Broni Głównych i Taborowych Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Po zakończeniu wojny i demobilizacji, w dniu 1 sierpnia 1921 r. zrezygnował z pracy w GUS-ie i podjął pracę w prywatnej wyższej uczelni – Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie (WWP). Początkowo jako docent, a od 26 maja 1922 jako profesor statystyki Wydziału Nauk Politycznych i Społecznych. W roku akademickim 1922/23 prowadził wykład *Ekonomiczny system Karola Marksa i jego stanowisko w teorii ekonomicznej*, w roku 1923/24 wykłady: *Statystyka życia gospodarczego i Walka o międzynarodowe rynki zbytu*, oraz seminarium na temat polityki handlowej. W roku następnym *Historia gospodarcza Europy Zachodniej, Polityka gospodarcza, Historia ruchów społecznych*.

Działalność dydaktyczna w WWP została nagle przerwana w roku 1924. Henryk Grossmann związany od wielu lat z ruchem socjaldemokratycznym podjął współpracę z KPRP i został jednym z dwóch przewodniczących Uniwersytetu Ludowego tej partii. W roku 1924 został aresztowany pod zarzutem udostępniania wynajętego na jego nazwisko lokalu dla potrzeb sekretariatu KC KPRP. Po zwolnieniu z więzienia wyemigrował do Niemiec. W roku 1931 został pozbawiony obywatelstwa polskiego.

W Niemczech podjął pracę dydaktyczną i naukowo-badawczą w Uniwersytecie we Frankfurcie i w kierowanym przez prof. Grünberga Instytucie Badań Społecznych. Współpracował ściśle z wydawnictwem *Archiv für Geschichte der Sozialismus und der Arbeiterbewegung*, a także z redakcją Encyklopedii Ekonomicznej *Wörterbuch der Volkswirtschaft*, na łamach której zamieścił około 20 większych rozpraw, dotyczących głównie teorii ekonomicznych oraz historii europejskiego ruchu robotniczego.

Podjmując, jako privat docent, zajęcia na Uniwersytecie Frankfurckim z zakresu doktryn ekonomicznych oraz teorii ekonomicznej Karola Marksa, Henryk Grossmann wykorzystał swoje doświadczenia dydaktyczne z WWP. W marcu 1927 habilitował się na podstawie pracy *Sismondi i ekonomia klasyczna*.

W 1930 uzyskał tytuł profesora w Uniwersytecie we Frankfurcie na Menem. Został również członkiem honorowym Międzynarodowego Instytutu Agrarnego w Moskwie.

Po zwycięstwie nazistów w Niemczech Henryk Grossmann wyemigrował na zachód. Przez pewien czas przebywał w Paryżu, następnie przeniósł się do Londynu, aby wkrótce po wybuchu II wojny światowej wyjechać do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Tam podjął pracę w reaktywowanym w Nowym Jorku Instytucie Badań Społecznych, którym kierował M. Horkheimer. Został także zaproszony przez Alvina Johnsona do współpracy z *Encyklopedie of Social Sciences*, oraz prowadził zajęcia

dydaktyczne w School of Social Sciences. Mieszkał na Manhattanie przy ul. 111 West, pod numerem 521. Korzystał w tym okresie z dwóch największych nowojorskich bibliotek: The New York Public Library oraz Biblioteki Uniwersytetu Columbia.

W końcu lat czterdziestych Henryk Grossmann podjął starania o powrót do kraju. Dał temu wyraz w korespondencji ze swym kolegą uniwersyteckim Rafałem Taubenschlagiem. W początkach roku 1949 przybył do Gdyni na pokładzie statku „Batory”, ale nie podjął zatrudnienia w Polsce, natomiast uzyskał tytuł profesora na Uniwersytecie w Lipsku.

Zmarł wkrótce potem, w roku 1950.

Materiały Henryka Grossmanna, w objętości 3 m.b., wpłynęły do Archiwum PAN w dniu 17 lutego 1966 roku (Ks. nab. 646) przekazane przez dr. Oskara Kurza, u którego zostały zdeponowane po śmierci autora. Spuścizna otrzymała w Archiwum sygnaturę III-155. Porządkowanie i inwentaryzację spuścizny podjął w latach 90-tych dr Julian Bugajski, który uporządkował większość materiałów i nadał im układ tematyczny. W roku 2002 pracę nad spuścizną przejęła mgr Anna Grzebieluch.

Prace Henryka Grossmann zostały usystematyzowane w dwóch grupach. Grupa I – Prace twórcy spuścizny, składa się z następujących podgrup: a) Dzieje społeczno-gospodarcze, b) Historia myśli społecznej i ekonomicznej, c) Teoretyczne i praktyczne zagadnienia statystyki, d) Problemy ekonomii politycznej i ekonomiki.

Drugą grupę akt stanowią materiały warsztatowe. Składają się na nią: zestawienia bibliograficzne, rewersy biblioteczne, oraz wypisy z literatury, notatki i wycinki prasowe. Są one ugrupowane w układzie tematycznym obejmującym powszechne dzieje polityczne, społeczne i gospodarcze, historię badań naukowych w zakresie nauk ścisłych, przyrodniczych i humanistycznych, dzieje powstania kapitalistycznego systemu produkcji, problemy teoretyczne ekonomii kapitalizmu oraz bieżące zagadnienia ekonomiki krajów kapitalistycznych. Materiały warsztatowe odzwierciedlają zakres zainteresowań teoretycznych twórcy spuścizny oraz ich ewolucję, stanowią materiał pozwalający zorientować się w jego fascynacjach, kierunkach poszukiwań i zamierzeniach twórczych. Były to problemy teorii cyklicznego rozwoju kapitalizmu i kryzysów, zagadnienia światowej gospodarki walutowej oraz tendencji globalizmu w międzynarodowych stosunkach ekonomicznych.

Źródła i bibliografia

1. *Akta Personalne*, Archiwum Głównego Urzędu Statystycznego, Zespół 843/7, t. 619
2. *Materiały Rafała Taubenschlaga* Archiwum Polskiej Akademii Nauk, III-98, j. 80
3. *International Biographical Dictionary of Central European Emigres 1933-1945*, Paris 1983, II, s. 422
4. *Słownik Biograficzny Działaczy Polskiego Ruchu Robotniczego*, Warszawa 1983, t. II, s. 384-386
5. *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, IV, s. 437.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Prace twórcy spuścizny	1 -150
A. Prace i artykuły	1-79
a. Dzieje społeczno-gospodarcze	1-7
b. Historia myśli społecznej i ekonomicznej	8-26
c. Teoretyczne i praktyczne zagadnienia statystyki	27-31
d. Ekonomia polityczna	32-79
B. Materiały warsztatowe	80-150

I. PRACE TWÓRCY SPUŚCIZNY

A. Prace i artykuły

a. Dzieje społeczno-gospodarcze

1. *Historia niewoli u ludów chrześcijańskich (od czasów Chrystusa do końca XIX wieku)*
Studium z dziedziny historii społecznej
1922, rkp., k. 32
 2. *Struktura społeczna i gospodarcza Księstwa Warszawskiego*
Studium z zakresu historii gospodarczej Polski
1925, druk, j. franc., pol., sz., s. 108
Druk: *Revue Trimestrielle de Statistique*, t. II, z. 1
 3. *Historia międzynarodowego ruchu robotniczego*
Szkic historyczny
1925, rkp., j. niem., l., k. 113
 4. *Rozwój sił wytwórczych – podstawą przekształceń ekonomiczno-społecznych u schyłku epoki feudalnej*
Artykuły, fragmenty prac
1934, rkp., j. ang., niem., l., k. 121, zob. aneks 1
 5. *Narodziny kapitalistycznego systemu produkcji*
Artykuły z zakresu historii gospodarczej i społecznej
1934, rkp., masz., j. ang., niem., l., k. 164, zob. aneks 2
 6. *Die Manufaktur und die wissenschaftliche Mechanik*
Studium teoretyczne
1934, rkp., masz., l., k. 196, UWAGA! oryginał wyłączony z udostępniania
 7. *Der Kapitalismus der Renaissance und die Anfänge der modernen Mechanik*
Studium z zakresu rozwoju sił i stosunków wytwórczych
1934, rkp., masz., j. niem., l., k. 184
- b. Historia myśli społecznej i ekonomicznej**
8. *Übergang vom feudalem zur burgerlichen Bildung*
Studium polemiczne
1935, rkp., masz., j. niem., l., k. 149
 9. *Borkenaus Methode und ihre Metamorphose*
Studium polemiczne
1935, rkp., j. niem., l., k. 300
 10. *Dzieje myśli ekonomicznej*
Fragmenty skryptów wykładów dla studentów Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie
1922, rkp., l., k. 156

11. *Simonde de Sismondi et ses theories Economiques (Une nouvelle interpretation de sa pensee)*
Rozprawa habilitacyjna z dziedziny historii myśli ekonomicznej
1924, druk, j. franc., sz., s. 77
12. Przejście od feudalizmu do kapitalizmu a przemiany w dziedzinie etyki i filozofii
Artykuł
1934-1937, rkp., masz., j. niem. l., k. 66
13. Kształtowanie się nurtu mechanistycznego w filozofii i nauce, i jego wybitni przedstawiciele
Artykuł
1934, rkp., j. niem., l., k. 183
14. *Die gesellschaftlichen Grundlagen der mechanistische Philosophie und die Mnuufaktur*
Rozprawa
1935, rkp., druk, j. niem., l., sz, s. 29
Druk: *Zeitschrift fur Sozialforschung*, RIV, z. 2, s. 161-231
15. Geneza światopoglądu Kartezjusza: *Der Kartesianismus und der Ursprung des mechanistischen Weltbbild* i *Der Kartesianismus und die Manufaktur*
Dwie rozprawy
1935, rkp., j. niem. l., k. 76
16. Wpływ mechanicyzmu na prace Kartezjusza z dziedziny matematyki: *Der Mechanismus* i *Der Einfluss der Maschinismus auf die Struktur der kartesianischen Algebra*
Dwie rozprawy
1935, rkp., j. niem., l., k. 107
17. *Descartes and the Social Origin of Mechanist Conception of the Word*
Rozprawa
1938, rkp., j. ang., niem., l., k. 106
18. *Descartes New Ideal of Sciences. Universal Science versus Sciences of an Elite*
Rozprawa
1940, rkp., masz., j. ang., l., k. 147
19. Geneza mechanicystycznej koncepcji filozofii kartezyjańskiej. *Philosophy of Descartes or Maschinen and their Influence on Mechanistic thought; Descartes and the Social Origins of Mechanistic Concept of the World*
Studia z zakresu dziejów myśli społeczno-filozoficznej
1940-1943, rkp. i masz., j. ang., l., k.
20. *The Revolt of Evolutionism against Classical Economie in France – Condorcet, Saint Simon, Simonde de Sismondi*
Studium
1943, rkp., masz., druk, j. ang., franc, niem., l., sz., k. 154

Druk: *The Journal of Political Economy*, New York, vol. LI, October 1943, z. 5, s. 381-386

21. *The Revolt of Evolutionism against Classical Economie in England – James Stewart, Richard Jones, Karl Marks*

Studium

1943, rkp., masz., druk, j. ang., niem., l., sz., k. 129

Druk: *The Journal of Political Economy*, vol. LI, December 1953, z. 6, s. 506-522

22. *Descartes*

Studium z dziejów francuskiej myśli społeczno-filozoficznej

1944, rkp., j. ang., niem. l., k. 243

23. *The Science Universelle of Descartes and his Struggle against the Experts*

Studium z zakresu historii myśli społecznej oraz metodologii nauk

1944, rkp., masz., j. ang. i niem., l., k. 166

24. *W. Playfair, the first theorist of capitalistic developmental trends*

Studium

Przed 1948, j. ang., niem., l., k. 150

25. *W. Playfair, the Earliest Theorist of Capitalist Development*

Studium

1948, masz., druk, j. ang., l., sz., k. 297

26. *W. Playfair, der früheste Theoretiker der kapitalistischen Entwicklungstendenzen*

Studium

1950, rkp., masz., j. niem., l., k. 191

c. Teoretyczne i praktyczne zagadnienia statystyki

27. *Die Anfänge und geschichtliche Entwicklung der amtlichen Statistik in Österreich*

Studium

1916, druk, j. niem., sz., s. 93

Druk: *Statistische Monatschrift*, XXI Jhg. Heft Juni – Juli

28. *Teoretyczne podstawy obliczania majątku społecznego*

Studium z zakresu statystyki i ekonomii politycznej

1917, rkp., j. franc., niem., pol., l., k. 63

29. *Problemy miernika bogactwa społecznego*

Studium z zakresu statystyki i ekonomii politycznej

1917, rkp., j. franc., niem., pol., l., k. 79

30. *Socjalizacja jako problem statystyczny. O granicach i obecnym stanie statystyki gospodarczej*

Studium teoretyczne

1921, rkp., j. ang., niem., pol., l., k. 123

31. *Znaczenie zadania pierwszego powszechnego spisu ludności w Polsce*
Opracowanie przygotowane dla potrzeb Głównej Rady Statystycznej
1921, druk, sz., s. 19

d. Ekonomia polityczna

32. *Czy istnieje granica nasycenia akumulacją kapitałów i gospodarstwa społecznego?*
Problem nadakumulacji kapitałów i ich eksportu
Fragmenty pracy teoretycznej *Interferencyjna teoria kryzysów gospodarczych*
1919, rkp., j. franc., pol., l., k. 40
33. *Problematyka kryzysu gospodarczego*
Artykuł
1919, rkp., masz., j. franc., niem., pol., l., k. 83
34. *Rola kryzysów w gospodarce kapitalistycznej. Bankructwo kapitalizmu a kryzysy*
Artykuły teoretyczne
1919, b.d., rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 147
35. *The Theory of Economic Crisis*
Tekst wykładu wygłoszonego na posiedzeniu naukowym Polskiej Akademii
Umiejętności w dniu 16.06.1919 r.
1919, druk, j. ang., sz., s. 376
Druk: *Bulletin International de l'Academie Polonaise des Science et des
Lettres* za lata 1919-1920, s. 285-290
36. *Organisationstendenzen und Organisationsformen und kapitalistischen Ordnunge*
Studium teoretyczne
1924, rkp., j. niem., l., k. 140
37. *Zur Dynamik des kapitalistischen Wirtschafts Mecken*
Studium teoretyczne. Krytyka poglądów ekonomicznych Otto Bauera
1924, rkp., j. niem., l., k. 231
38. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus*
Założenia badawcze i wstęp do studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 143
39. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus. Cz. I Das
Gleichgewichtsschema der einfachen Reproduktion und dessen Voraussetzungen
(der non male Verlauf)*
Fragmenty studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 158
40. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus. I Theil, R: Die
Voraussetzungen des schlossen Kapitalkreit Marx (Der normale Verlauf des
Reproduktionsprozesses). Th. I, R. 2, pkt 4-5, pkt III-XIII*
Fragmenty studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 238

41. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus. I Theil, 2, pkt 6, XIV-XIX*
Fragmenty studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 231
42. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus. II Theil, Der wirkliche Reproduktionprozess (Der anormale Verlauf)*
Fragmenty studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 119
43. *Die Entwicklungstendenzen des reinen und empirische Kapitalismus. II Theil, j.w.*
Fragmenty studium teoretycznego
1926, rkp., masz., j. niem., l., k. 155
44. *The ekspansionspolitik und der Imperialismus*
Artykuł
1927, rkp., masz., j. niem., l., k. 58
45. *Metodologiczne założenia marksistowskiej analizy procesów społeczno-ekonomicznych. Problemy ogólnej metodologii nauk społecznych*
Fragmenty artykułów
1927, b.d., j. niem., pol., l., k. 142
46. *Die Lehre vom Wertformen – das Kernproblem des ökonomischen Marxismus*
Artykuł
1927, rkp., masz., j. niem., l., k. 11
47. *Akumulacja i koncentracja kapitału*
Fragment artykułu
1927, rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 126
48. *Wartość i wartość użytkowa towaru. Prawo wartości. Wartość siły roboczej*
Fragmenty trzech artykułów
1927-1937, rkp., masz., j. niem., l., k. 150
49. *Problemy współczesnego kapitalizmu. Praca robocza. Wartość siły roboczej i jej cena. Praca dodatkowa i wartość dodatkowa*
Fragmenty artykułów
1927-1936, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 72
50. *Problemy samoregulacji gospodarki kapitalistycznej*
Fragment artykułu
1927, rkp., masz., j. niem., l., k. 105
51. *Die Konkurrenz und der Dynamik des kapitalistischen Mechanismus*
Fragment większego studium teoretycznego
1927, rkp., masz., j. niem., l., k. 204
52. *Die Rolle der Geldzirkulation und ihr Einfluss auf der Reproduktionsprozess*
Fragmenty większego opracowania

1927-1932, rkp., masz., j. niem., l., k. 195

53. *Studien über das Reproduktionsprobleme*

Fragmenty artykułu

1927, rkp., l., k. 133

54. *Procesy reprodukcji a nieuchronność kryzysów*

Fragmenty większego studium teoretycznego

1927, masz., j. niem., l., k. 166

55. *Charakter marksistowskiej teorii ekonomii politycznej. Stosunek myśli ekonomicznej Karola Marksa do teorii Davida Ricardo*

Fragmenty dwóch artykułów

1927-1936, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 64

56. *Burżuazyjne i socjaldemokratyczne teorie ekonomiczne a kwestia reprodukcji*

Fragment artykułu

1927-1932, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 235

57. *Die Ursachen der Aenderung des ursprünglichen Aufbauplanes des Marxsichen „Kapital“ und die Entdeckung der Reproduktion*

Artykuł z dziedziny ekonomii politycznej

1927, masz., j. niem., l., k. 80

58. *Studia z zakresu socjalizmu i ruchu robotniczego*

Zbiór prac, artykułów i recenzji

1928-1932, rkp., druk, j. niem., opr., k. zob. aneks

59. *Das Akumulations – und Zusammenbruchsgesetz des kapitalistischen Systems (zusammen die Krisentheorie)*

Studium teoretyczne

1929, druk z rękopiśmiennymi wstawkami, j. niem., opr. k. 344

60. *Das Problem der Durchschnittprofirate in der modernen wirtschaftlichen Theorie*

Studium teoretyczne

1929, rkp., masz., j. niem., l., k. 55

61. *Die Wert – und Preisrechnung und das Problem des Gleichgewichtes der kapitalistischen Produktionweise, Zum Abschluss des Streites um die Wert – und Preis rechnung im Marxschen System*

Studia teoretyczne

1929-1932, rkp., masz., j. niem., l., k. 215

62. *Probleme der methodologischen Grundlagen der Marxschen Kapital*

Plan studium z dziedziny ekonomii marksistowskiej, fragmenty tekstu

1929-1932, rkp., masz., j. niem., l., k. 49

63. *Współczesne ruchy polityczne, partie polityczne i działalność ruchu robotniczego*

Hasła encyklopedyczne

1930-1932, druk, j. niem., opr., k. zob. aneks

64. *Sozialistische Ideen und Lehren (Sozialismus und Kommunismus)*
Hasło encyklopedyczne
1932, druk. j. niem., opr., s.
Druk: *Vörterbuch der Volkswirtschaft*, t. III, 1932 r.
65. *Die Goldproduktion in Reproduktionsschema von Marks und Rosa Luxemburg*
Artykuł teoretyczny
1932, rkp., masz., druk. j. niem., sz., k. 71
Druk: *Festschrift für Carl Grubberg. Zum 70-ten Geburtstag*, Leipzig 1932, s. 152-183
66. *Die Wert – Preis Transformation bei Marks und das Krisen Problem*
Studium teoretyczne
1932, rkp., masz., druk. j. niem., l., k. 158
67. *Das Fehlerhafte der Rosa Luxemburgischen Kritik am Marxschen Reproduktionsschema*
Studium teoretyczne
1932, masz., j. niem., l., k. 131
68. *Marks und die klassische Ökonomie oder die Lehre vom Wertfetisch*
Studium
1933, rkp., masz., j. niem., l., k. 270
69. *Metodologiczne założenia i teoretyczne nowatorstwo „Kapitału”. Ekonomia marksistowska na przestrzeni 50 lat od śmierci Marksa*
Artykuły okolicznościowe
1933-1946, j. czeski, jap., niem., serbo-chorwacki, l., sz., k. 123, zob. aneks 3
70. *Marks – der Theoretiker der Dynamik*
Fragment studium z zakresu ekonomii politycznej
1934-1939, rkp., masz., j. ang., niem., l., k. 101
71. *From Business Cycles toward Permanent Depression. Plan zbioru, przedmowa, cz. I: Marks ricardiebsis*
Fragment zbioru artykułów
1939-1948, rkp., masz., l., k. 77
72. *From Business Cycles toward Permanent Depression, cz. II: Marks, die klassische Nationalökonomie und das Problem der Dynamik, § 1-5*
Fragment zbioru artykułów
1939, rkp., masz., j. niem., l., k. 128
73. *From Business Cycles toward Permanent Depression, cz. II: Marks, die klassische Nationalökonomie und das Problem der Dynamik, § 6,7,11*
Fragment zbioru artykułów
1939, rkp., masz., j. niem., l., k. 203
74. *From Business Cycles toward Permanent Depression, cz. II: Marks, die klassische Nationalökonomie und das Problem der Dynamik, § 6,7,11*

Fragment II części przygotowany do druku
1939-1948, masz., j. ang., niem., l., k. 193

75. *Marks und die klassische Nationalökonomie*

Fragmenty pracy
1939, rkp., masz., j. niem., l., k. 158

76. *Marks und die klassische Nationalökonomie und des Problem der Dynamik*

Fragmenty pracy
1940, rkp., masz., j. niem., l., k. 149

77. *Marks und die klassische Nationalökonomie*

Studium teoretyczne, 2 egz.
1941, masz., powiel., j. niem., l., k. 130

78. *Położenie amerykańskiej burżuazji i amerykańskiego kapitalizmu*

Artykuł
1949, rkp., l., k. 47

79. *Sonderabdruck aus Wörterbuch der Volkswirtschaft i Encyclopaedia of the social sciences*

Hasła encyklopedyczne
1912-1924, rkp., j. niem., ang., l., k. 103, zob. aneks 4

B. Materiały warsztatowe

80. Dzieje powszechnie

Zestawienia bibliograficzne
1920-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 109

81. Myśl filozoficzna

Zestawienia bibliograficzne
1920-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 68

82. Nauki ścisłe

Zestawienia bibliograficzne
1920-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 55

83. Nauki humanistyczne

Zestawienia bibliograficzne
1920-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 203

84. Myśl ekonomiczna i społeczna

Zestawienia bibliograficzne
1920-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 151

85. Ekonomia polityczna

Bibliografia zawartości czasopism i wydawnictw encyklopedycznych
1912-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 81

86. Bibliografia naukowa

Rewersy złożone w bibliotekach Nowego Yorku: Bibliotece Publicznej oraz
Bibliotece Uniwersytetu Columbia
1941-1949, rkp., masz., j. ang., l., k. 272

87. Bibliografia naukowa

Rewersy,
1941-1949, rkp., masz., j. ang., l., k. 291

88. Dzieje polityczne i społeczne Europy. Generalia

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., niem., l., k. 44

89. Dzieje polityczne, społeczne i gospodarcze. Świat starożytny – generalia. Starożytny
Egipt, Starożytna Grecja, Starożytny Rzym, świat hellenistyczny, świat arabski

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 125

90. System niewolniczy w aspekcie prawnym, etycznym i ekonomicznym

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 607

91. Dzieje polityczne, społeczne i gospodarcze Flandrii

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 67

92. Dzieje polityczne i społeczne Francji (do XIX wieku)

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 120

93. Dzieje gospodarcze Francji. Rozwój nauki i kultury Francji (do XIX wieku)

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 221

94. Rozwój badań naukowych – generalia. Najwybitniejsi badacze i myśliciele (Mikołaj
Kopernik, Izaak Newton, Leonardo da Vinci)

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., masz. i druk, j. ang., franc., łac., niem., wł., l., k. 192

95. Rozwój nauk matematycznych

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., wł., l., k. 87

96. Rozwój nauk biologicznych, medycyny i fizyki

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., l., k. 81

97. Rozwój mechaniki teoretycznej. Postęp techniki wytwarzania

Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., l., k. 190

98. Mechanicyzm i jego filozoficzne aspekty
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., wł., l., k. 115
99. Rozwój wiedzy astronomicznej. Postęp w zakresie techniki pomiaru czasu
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., l., k. 61
100. Rozwój architektury, techniki budowlanej, metalurgii, budownictwa okrętów oraz techniki wojennej
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., wł., l., k. 130
101. Historia filozofii – ujęcia syntetyczne. Nauki humanistyczne – socjologia, psychologia, nauki prawne, logika formalna
Wypisy z literatury, wycinki prasowe, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. ang., franc., łac., niem., l., k. 136
102. Historia filozofii. Filozofowie: Albert Wielki – Husserl
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., l., k. 122
103. Historia filozofii, René Descartes
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., l., k. 147
104. Historia filozofii. R. Descartes i kartezjanizm
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., niem., l., k. 172
105. Historia filozofii. Filozofowie: Laplace – Vivo
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., pol., l., k. 187
106. Historia religii – kościół rzymsko-katolicki, ruchy religijne, reformacja, islam, magia i satanizm
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., pol., l., k. 145
107. Rozwój kultury i sztuki – generalia: literatura piękna, sztuki plastyczne, muzyka, sztuka filmowa
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., łac., niem., pol., l., k. 99
108. Historia myśli ekonomicznej. Przedmiot i metoda ekonomii politycznej
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., niem., pol., l., k. 121
109. Historia myśli ekonomicznej – ujęcia syntetyczne
Wypisy z literatury, notatki

- 1921-1949, rkp., j. ang., franc., niem., pol., wł., l., k. 190
110. Historia myśli ekonomicznej – myśl ekonomiczna fizjokratów
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 128
111. Historia myśli ekonomicznej – myśl ekonomiczna merkantylizmu, problematyka roli ekonomiczne kruszców szlacheckich
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., druk, j. franc., niem., pol., l., k. 120
112. Historia myśli ekonomicznej – klasyczna teoria ekonomii politycznej
Wypisy z literatury, notatki
1921-1949, rkp., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 203
113. Poglądy ekonomiczne socjalistów utopijnych
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., k. 99
114. Teoretyczne i metodologiczne źródła myśli marksistowskiej: klasyczne ekonomia angielska i klasyczna filozofia niemiecka
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., pol., k. 118
115. Marksowska myśl ekonomiczna – *Kapitał*
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 308
116. Marksowska myśl ekonomiczna – *Przyczynek do krytyki ekonomii politycznej, Teorie wartości dodatkowej, Manuskrypty ekonomiczno-polityczne*, korespondencja: Marks – Engels, Marks – Sorgo, Marks – Kugelmen
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., niem., l., k. 179
117. Poglądy ekonomiczne socjaldemokratów: Bauer – Kautsky
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 183
118. Poglądy ekonomiczne socjaldemokratów: Lenin – Weber
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 176
119. Marksizm i ekonomia marksistowska w ocenach przedstawicieli różnych niemarksistowskich kierunków teoretycznych
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 208
120. Marksizm i ekonomia marksistowska w ocenach przedstawicieli różnych niemarksistowskich kierunków teoretycznych
Wypisy z literatury, notatki

1922-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., ros., pol., l., k. 185

121. Przedmiot gospodarstwa społecznego. Dochód narodowy
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., l., k. 17
122. Powstanie i charakterystyczne cechy kapitalistycznego systemu produkcji
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., l., k. 66
123. Uwarstwienie społeczne w systemie kapitalistycznym. Problemy socjologiczne i demograficzne
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., l., k. 33
124. Wzrost i rozwój gospodarki kapitalistycznej. Źródła i uwarunkowania dynamiki gospodarczej
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949
125. Kapitał i jego formy. Eksport kapitału
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 159
126. Praca produkcyjna. Społeczny charakter pracy. Wartość pracy, płaca robocza
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., l., k. 183
127. Prawo wartości. Wartość i wartość użytkowa towaru
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., franc., niem., pol., l., k. 163
128. Koncentracja i akumulacja kapitału
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., j. ang., niem., l., k. 177
129. Reprodukacja prosta. Schematy reprodukcji prostej i rozszerzonej
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., niem., l., k. 98
130. Reprodukacja rozszerzona
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 185
131. Cykliczny rozwój kapitalizmu. Teoria kryzysów gospodarczych
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 250
132. Teoria pieniądza. Ruch okrężny i obrót kapitału. Gospodarka walutowa. Ceny
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe

- 1922-1949, rkp., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 199
133. Organizacja banków. Funkcja kredytu bankowego. Oszczędności
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 200
134. Kapitał monopolistyczny. Kolonializm
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 75
135. Problematyka konkurencji
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., j. ang., niem., l., k. 20
136. Gospodarka wojenna
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 49
137. Problematyka gospodarki surowcowej
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., niem., l., k. 98
138. Problematyka gospodarki wiejskiej. Renta gruntowa
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., druk, j. ang., niem., l., k. 24
139. Patologia systemu kapitalistycznego
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. ang., niem., pol., l., k. 19
140. Zagadnienia statystyki ekonomicznej
Wypisy z literatury, notatki
1922-1949, rkp., j. niem., pol., l., k. 5
141. ???
142. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w krajach Afryki, Ameryki Łacińskiej i Azji
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 76
143. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w krajach Europy
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 75
144. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne we Francji
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 18
145. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w Niemczech

Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 143

146. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w Polsce (Polska przedrozbiorowa, Królestwo Polskie, Polska międzywojenna)
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., druk, j. ang., niem., pol., l., k. 116
147. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w Rosji i w ZSRR
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., l., k. 25
148. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w Stanach Zjednoczonych Ameryki Południowej
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., druk, j. ang., franc., niem., pol., l., k. 347
149. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne w Wielkiej Brytanii
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., j. ang., franc., niem., l., k. 128
150. Życie gospodarcze, polityczne i społeczne we Włoszech
Wypisy z literatury, notatki, wycinki prasowe
1922-1949, rkp., masz., j. ang., niem., wł., l., k. 112

III. PRACE OSÓB OBCYCH

151. Dmochowski Jan oprac., *Mikołaja Kopernika Rozprawy o monecie i inne pisma ekonomiczne* oraz J.L. Decjusza *Traktat o biciu monety*
1923, rkp., druk, jopr., k. 213
152. Górski Piotr, *Przyczynek do kwestii rolnej w Królestwie Polskim*
1908, druk, opr., k. 41
153. Kautskij Karl, *Karl Marx Theorien uber den Mehrwert Herausgegeben*, t. I
1911, rkp. druk, j. niem., opr., k. 325
154. Jw. t. II, z. I
1911, rkp., druk, j. niem., opr., k. 196
155. Jw. t. II, z. II
1911, rkp. druk, j. niem., opr., k. 209
156. Marx Karl, *Das Kapital. Kritik der politischen Ökonomie*, t. I, z. I: *Der Produktionsprozess des Kapitals*
1883, rkp., druk, j. niem., opr., s. 808
157. Jw. t. II, z. II: *Der Circulationsprozess des Kapitals*
1885, rkp., druk, j. niem., opr., s. 526
158. Jw. t. III, cz. I, z. III: *Der Gesamtprozess der kapitalistischen Produktion*

1911, rkp., druk, j. niem., opr., s. 448

159. Jw. t. III, cz. II, z. III: *Der Gesamtprozess der kapitalistischen Produktion*
1911, rkp., druk, j. niem., opr., s. 422

160. Reinhold Józef, *W poszukiwaniu słusznego prawa. Przyczynek do metodologii prawa*
1911, rkp., druk, k. 21

III-155

Henryk Grossmann
Spis tymczasowy spuścizny

1. Material
2. "
3. "
4. "
5. "
6. "
7. "
8. Material zu Theories of Oversaturation in Capital in 2 Mappen, 3 Heften
9. Material in zwei Mappen
10. Handschriftliches Material
11. Handschriftliches Material
12. Zwei Mappen handschriftliches Material
13. Material in zwei Mappen und einem Kuvert
14. Verschiedene Teilmanuskripte
15. Handschriftliches Material und etwas Manuskripte
16. Handschriftliche Manuskripte (polnische). Material der Volksvermögenschatzung
17. Alte...auch polnische Manuskripte Handschriftliches Material über Mill, H. Smith, Malthus, Richardson
18. Manuskripte von
 - A. The Revolt of Evolutionism against Classical Economics, a) in France, b) in England
 - B. Die Methodologischen Grundlagen des Marx'schen „Kapital“ Arbeitsexemplar – grössten Teils handschriftliche
 - C. Marx und die klassische Ökonomie
19. Publizierte Schriften
20. Bucheraufond
21. Zumeist polnische handschriftliche Manuskripte etc.
22. Manuskript über die sozialen Quellen der mechanistischen Philosophie in der Manufaktur. Weitere Manuskripte zum Thema *Manufaktur, Kapitalismus in der Renaissance*
23. Publizierte Schriften III
24. Auszüge und Notizien aus Arbeiten und Büchern
25. Kleinere und Teilmanuskripte

26. Zwei Bücher
 1. Gorkowski Piotr, *Przyczynek do kwestii rolnej w Królestwie Polskim*
 2. Dmochowski Jan, *Mikołaja Kopernika Rozprawy o monecie i inne pisma ekonomiczne* oraz J.L. Decjusza, *Traktat o biciu monety*
27. Zwei Mappen: Manuskript zu Marx, die klassische Nationalökonomie und das Problem der Dynamik und Teilmanuskripte
28. Publierte Schriften II
29. Organizationstendenzen und Organisationsformen in der kapitalistischen Ordnung
30. Drei Mappen zum Thema *Descartes*
31. Fünf Mappen zum Thema *Descartes*
32. Ökonomische Manuskripte
33. Arbeits-Teil-Manuskripte. Die Vernachlässigung des fixen Kapitals bei der Darstellung des Produktionsprozesses. The Nature of Economic Crises (deutsch) und Arbeitsmaterial
34. Arbeitsmanuskripte
35. Handschriftliche Manuskripte
36. Material (zu *Descartes*)
37. Drei Mappen:
 - A. Das Problem der Durchschnittsprofitrate in der modern Volkswirtschaftlichen Theorie. Probleme der methodologischen Grundlagen beim Aufbau des Marx'schen *Kapital*. Imperialismus – Entwurf
 - B. Drei Abhandlungen: Die Ursachen der Aenderung des ursprünglichen Aufbauplanes des Marx'schen *Kapital*
 - C. Rosa Luxemburgs Kritik am Marx'schen Reproduktionsschema. Die Wert-Preis-Transformation bei Marx und das Krisenproblem
38. Drei Mappen:
 - A. Polnische Manuskripte (handschriftlich): Położenie amerykańskiej burżuazji i amerykańskiego kapitalizmu
 - B. Kleinere handschriftliche Arbeiten
 - C. 1. Die Anfänge des Kapitalismus und die neue Klassenmoral
2. Historischer Rückblick auf das Rätsel des Wertgesetzes
3. Der Einfluss der Maschinen auf die Struktur der Cartesianischen *Science Universelle*
39. Literatur (nitices) (luźna koperta)
40. Arbeit-Manuskripte über Reproduktionsprogress, Goldzirkulation, Wart- und Preisrechnung, i inne
41. Alte Manuskripte: *Das Jahr 1848, Der Internationale Arbeiter-Association 1867-1869, Deutschland, Die Lehre von der Konkurrenz und der Dynamik des kapitalistischen Mechanismus, Die Entwicklungstendenzen des „reinen“ und des empirischen Kapitalismus* i inne
42. Zwei Mappen und Material: Imperialismus. Über Akkumulation i inne
43. Alte polnische Manuskripte und andere handschriftliche Manuskripte. Aufzeichnungen
44. *William Playfair, The Earliest Theorist of capitalistic development*
45. Stellungnahme zur Kritik am Hauptwerk
46. Zwei Mappen mit älteren Arbeiten (Auch etwas polnisches)
47. Arbeitshefte aus Jahre 1916-1917
48. Sehr interessante Arbeitsexemplare von Marx:
 - a) *Das Kapital*
 - b) *Theorien über den Mehrwert*